

**European
co-operation for
Accreditation**

*Numer
publikacji*

EA-7/04 M 2017

Zgodność z prawem jako część akredytowanej certyfikacji w odniesieniu do ISO 14001:2015

CEL

Tekst niniejszego dokumentu został opracowany przez grupę roboczą w European co-operation for Accreditation (EA). Celem niniejszego dokumentu jest dostarczenie użytecznych informacji dotyczących związku pomiędzy akredytowaną certyfikacją systemu zarządzania środowiskowego (EMS) organizacji w odniesieniu do ISO 14001:2015, a stopniem spełniania przez tę organizację mających zastosowanie wymagań środowiskowych.

Autorstwo

Publikacja została przygotowana przez Komitet EA ds. Certyfikacji.

Język oficjalny

Niniejszy tekst może być przetłumaczony na inne języki, w razie takiej potrzeby. Angielska wersja językowa jest wersją rozstrzygającą.

Prawa autorskie

Właścicielem praw autorskich do niniejszego tekstu jest EA. Tekst ten nie może być kopiowany w celu sprzedaży.

Dalsze informacje

Dalsze informacje o niniejszej publikacji można uzyskać od krajowej jednostki akredytującej – członka EA lub w sekretariacie EA secretariat@european-accreditation.org

Aktualne informacje znajdują się na stronach <http://www.european-accreditation.org/>

Kategoria: Dokumenty wdrożeniowe/doradcze dla jednostek oceniających zgodność (CAB)

EA-7/04 jest dokumentem obowiązkowym wiążącym

Data zatwierdzenia: 14 maja 2017 r.

Data wdrożenia: Bezzwłocznie

Wersja dokumentu do natychmiastowego wdrożenia w odniesieniu do normy ISO 14001:2015.

W odniesieniu do normy ISO 14001:2004 należy stosować poprzednią wersję dokumentu: EA-7/04 wyd. 2.

Aktualizacja:

Niniejszy dokument został pierwotnie zatwierdzony przez EA w lutym 2007 r., a następnie znowelizowany zgodnie z aktualnie obowiązującymi wymaganiami.

Wersja z 2017 r. służy dostosowaniu do wymagań normy ISO 14001:2015, ISO/IEC 17021-1 oraz ISO/IEC 17021-2.

Wprowadzenie do tłumaczenia

Oryginał publikacji: EA-7/04 • Legal Compliance as a Part of accredited ISO 14001:2015 Certification, rev. 03, May 2017

Tłumaczenie wykonano w Polskim Centrum Akredytacji, 14.12.2017 r.; www.pca.gov.pl

Tekst tłumaczenia nie może być kopiowany w celu sprzedaży

SPIS TREŚCI

Spis treści

1	WPROWADZENIE	4
2	WYMAGANIA ISO 14001:2015 ODNOSZĄCE SIĘ DO ZGODNOŚCI Z PRAWEM.....	6
3	JAKIE KOMPETENCJE SĄ WYMAGANE W ODNIESIENIU DO CERTYFIKACJI EMS I ZOBOWIĄZAŃ DOTYCZĄCYCH ZGODNOŚCI	6
4	JAK JEDNOSTKA CERTYFIKUJĄCA POWINNA AUDITOWAĆ EMS Z UWZGLĘDNIENIEM ZGODNOŚCI Z PRAWEM.....	7
4.1	Zobowiązanie do zgodności z prawem zawarte w polityce środowiskowej (punkt 5.2 d)	7
4.2	Identyfikacja i dostęp do wymagań prawnych (punkty 4.2 oraz 6.1.3)	8
4.3	W jaki sposób wymagania odnoszą się do aspektów środowiskowych organizacji (punkt 6.1.3)	8
4.4	Cele środowiskowe i planowanie ich osiągnięcia (punkt 6.2).....	9
4.5	Planowanie i nadzór nad działaniami operacyjnymi (punkt 8.1).....	9
4.6	Monitorowanie, pomiary, analiza i ocena (punkt 9.1.1).....	10
4.7	Ocena zgodności z prawem (punkt 9.1.2).....	10
4.8	Niezgodności i działania korygujące (punkt 10.2).....	11
4.9	Audit wewnętrzny (punkt 9.2).....	12
4.10	Przegląd zarządzania (punkt 9.3).....	12
5	KRYTERIA ZGODNOŚCI DLA DECYZJI W SPRAWIE CERTYFIKACJI.....	12
6	PODSUMOWANIE	13
	ZAŁĄCZNIK 1 – SŁOWNIK	15
	ZAŁĄCZNIK 2 – DOKUMENTY POWOŁANE.....	16

1 Wprowadzenie

- 1.1 Celem niniejszego dokumentu jest dostarczenie użytecznych informacji dotyczących powiązań pomiędzy akredytowaną certyfikacją systemu zarządzania środowiskowego (EMS) organizacji, a stopniem spełniania przez tę organizację mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących środowiska.

Niniejszy dokument jest przeznaczony dla organizacji, które utrzymują lub wdrażają EMS, organów państwowych i regulacyjnych ochrony środowiska, jednostek akredytujących, akredytowanych jednostek certyfikujących (lub CAB – jednostek oceniających zgodność) oraz innych interesariuszy.

Organizacje posiadające akredytowany certyfikat zgodności z ISO 14001:2015 powinny zasługiwać na zaufanie ze strony organów ochrony środowiska oraz społeczeństwa, jak również powinny być postrzegane jako zdolne do ciągłego i rzetelnego zarządzania swoją zgodnością z prawem.

- 1.2 Po 20 latach zbierania doświadczeń od czasu publikacji wcześniejszej normy międzynarodowej ISO 14001:1996 i zastąpieniu jej przez ISO 14001:2004 a obecnie przez ISO 14001:2015¹, główny cel EMS został teraz wyraźnie określony w punkcie Zakres normy:

Zgodnie z polityką środowiskową organizacji zamierzone wyniki systemu zarządzania środowiskowego obejmują:

- poprawę środowiskowych efektów działalności
- wypełnianie zobowiązań dotyczących zgodności,
- realizację celów środowiskowych.

Istnieje wiele przykładów organizacji, które, uwzględniając te jednoznaczne stwierdzenia dotyczące zamierzonych wyników, osiągnęły i utrzymują zgodność z prawem dzięki wdrożeniu i utrzymywaniu EMS zgodnego z normą.

- 1.3 Krajowe i regionalne organy ochrony środowiska również dostrzegły potencjalny udział wdrożenia i utrzymywania EMS w poprawie środowiskowych efektów działalności.

Istnieją przykłady zastosowania EMS w związku z określonymi przepisami prawa dotyczącymi środowiska lub w wyniku warunku postawionego przez organ ochrony środowiska. W przypadkach wdrożenia i utrzymywania EMS wzrasta zainteresowanie łagodzeniem nadzoru wynikającego z przepisów.

- 1.4 Etapy cyklu regulacji w obszarze środowiska obejmują co najmniej:

- opracowanie i publikację aktów prawa,
- wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących środowiska (np. pozwoleń i zezwoleń),
- wdrożenie wymagań,
- weryfikację zgodności (np. inspekcja),
- egzekwowanie prawa w przypadkach niezgodności.

Rozumienie i wdrożenie każdego z tych etapów może być różne w różnych krajach.

Zgodność z prawem na styku pomiędzy organizacją a organami ochrony środowiska można traktować jako sytuację, w której nie podjęto wobec organizacji żadnych działań związanych z egzekwowaniem prawa ani też organizacja się ich nie

spodziewa. Do działań związanych z egzekwowaniem prawa mogą należeć: upomnienia, nakazy lub zakazy a także sankcje administracyjne, postępowania karne lub cywilne.

- 1.5 Jednakże, w szerszym kontekście i niezależnie od stanowiska organów ochrony środowiska, interes zainteresowanych stron wymaga całkowitej zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi.
- 1.6 Uwzględniając wiele punktów widzenia i wyniki konsultacji z IMPEL², zastosowano następującą definicję zgodności z prawem: "spełnianie wymagań prawa w taki sposób, że realizowane są zamierzone wyniki".
- 1.7 Mimo iż certyfikacja EMS na zgodność z wymaganiami ISO 14001:2015 nie gwarantuje zgodności z prawem (nie gwarantuje jej też jakikolwiek inny sposób nadzoru, w tym nadzór organów administracji, inne rodzaje nadzoru lub inspekcji w zakresie zgodności z wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska ani inne rodzaje certyfikacji lub weryfikacji), jest jednak sprawdzonym i skutecznym narzędziem dla osiągnięcia i utrzymania zgodności z prawem.

Akredytowana certyfikacja na zgodność z ISO 14001:2015 powinna oznaczać, że niezależna trzecia strona (jednostka certyfikująca) oceniła i potwierdziła, że organizacja utrzymuje skuteczny EMS zapewniający spełnienie jej polityki zobowiązań, w tym zgodności z prawem.

Stwierdzone lub potencjalne niezgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi będą wskazywały na niedostateczny nadzór nad zarządzaniem w ramach organizacji i jej EMS, a zgodność z normą będzie wymagała starannej analizy.

- 1.8 Uznaje się, że zgodność z prawem nie jest jedynym wyznacznikiem skuteczności EMS. EMS jest ważnym narzędziem nadzoru zagrożeń dla środowiska, a konsekwencje prawne to tylko jeden z co najmniej czterech rodzajów potencjalnych konsekwencji/skutków działań niezgodnych z wymaganiami prawa.

Pozostałe konsekwencje/skutki to:

1. konsekwencje dla środowiska (np. szkody w środowisku),
2. konsekwencje w odniesieniu do zainteresowanych stron (np. reputacja korporacyjna); i
3. konsekwencje biznesowe (np. finansowe, wpływ na konkurencyjność).

- 1.9 Niniejszy dokument, opublikowany jako dokument EA, opracowano w celu odzwierciedlenia wspólnego dla jednostek akredytujących - członków EA MLA - rozumienia certyfikacji EMS. Uznaje się, że w innych regionach rozumienie kwestii przedstawionych w tym dokumencie może być odmienne.
- 1.10 Niniejszy dokument nie służy do rozwoju interpretacji wymagań ISO 14001:2015, ale identyfikuje on te wymagania, które bezpośrednio odnoszą się do zgodności z prawem oraz analizuje to, co powinien obejmować proces akredytowanej certyfikacji w celu realizacji uzasadnionych oczekiwań zainteresowanych stron.
- 1.11 Zwrot "zaleca się" jest w tym dokumencie stosowany w celu wskazania ogólnie przyjętych sposobów spełnienia wymagań normy. Jednostka oceniająca zgodność (CAB) może spełnić te wymagania w inny równoważny sposób, pod warunkiem że jest to w stanie wykazać jednostce akredytującej (AB). Zwrot "powinien" jest w tym dokumencie stosowany w celu wskazania tych warunków, których spełnienie w świetle wymagań normy jest obowiązkowe.

- 1.12 Norma ISO 14001 definiuje “zobowiązania dotyczące zgodności” i odnosi się do nich w sposób ogólny. Innym terminem stosowanym do opisu tej samej koncepcji jest termin “wymagania prawne i inne” (patrz ISO 14001:2015, podpunkt 3.2.9). Ze względu na to, że termin “zobowiązania dotyczące zgodności” nie ogranicza się wyłącznie do wymagań prawnych, dla podkreślenia celu niniejszego dokumentu (relacji między zgodnością z wymaganiami prawnymi a certyfikacją EMS), czasami stosowany jest termin „wymagania prawne”.

2 Wymagania ISO 14001:2015 odnoszące się do zgodności z prawem

- 2.1 Norma ISO 14001:2015 wymaga, aby organizacja podjęła w swojej polityce środowiskowej zobowiązanie do zgodności z wymaganiami odnoszącymi się do jej aspektów środowiskowych. Organizacja powinna ustanowić, wdrożyć i utrzymywać procesy (ew. proces) potrzebne do okresowej oceny zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi, co jest spójne z realizacją tego zobowiązania.

- 2.2 Następujące elementy EMS (podpunkty normy ISO 14001:2015) są najistotniejsze w odniesieniu do zgodności z prawem:

- 1) publiczne zobowiązanie do zgodności z prawem zawarte w polityce środowiskowej (podpunkt 5.2 d);
- 2) zrozumienie potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych, które skutkują powstaniem “zobowiązań dotyczących zgodności” (podpunkt 4.2);
- 3) identyfikacja i posiadanie dostępu do mających zastosowanie wymagań prawnych i innych wymagań odnoszących się do aspektów środowiskowych organizacji (podpunkt 6.1.3 a);
- 4) jak te wymagania prawne stosują się do aspektów środowiskowych organizacji (podpunkt 6.1.3 b);
- 5) cele/zadania/programy (podpunkt 6.2.1);
- 6) jak zarządza się zobowiązaniami prawnymi i je monitoruje (podpunkty 8.1 oraz 9.1.1);
- 7) ocena zgodności (podpunkt 9.1.2);
- 8) organizacja jest zobowiązana do wiarygodnego komunikowania się z zainteresowanymi stronami, kiedy jest to wymagane „zobowiązaniami dotyczącymi zgodności” (podpunkt 7.4.3);
- 9) działania korygujące, tam gdzie to jest konieczne (podpunkty 9.1.2 i 10.2);
- 10) audit wewnętrzny (podpunkt 9.2.2); oraz
- 11) przegląd zarządzania (podpunkt 9.3 b, c, d, f).

3 Jakie kompetencje są wymagane w odniesieniu do certyfikacji EMS i zobowiązań dotyczących zgodności

- 3.1. Oczekuje się, że zarówno auditorzy, jak i osoby dokonujące przeglądu raportów z auditów oraz podejmujące decyzje w sprawie certyfikacji powinny spełniać wymagania określone dla tych funkcji (ISO/IEC TS 17021-2⁴). Wymagana znajomość zobowiązań dotyczących zgodności mających zastosowanie do aspektów środowiskowych organizacji powinna być opisana przez jednostkę certyfikującą dla każdego z obszarów technicznych, w których prowadzi działalność.
- 3.2. W szczególności do każdego auditora EMS (odpowiedzialnego za auditowanie wymagań dotyczących zobowiązań dotyczących zgodności tj. wymagań określonych w podpunktach 6.1.3, 8.1, oraz 9.1.2 normy ISO 14001:2015) powinny zostać ustalone kryteria kompetencji obejmujące znajomość i zrozumienie odpowiednich wymagań prawnych i innych w stopniu wystarczającym do stwierdzenia czy organizacja po pierwsze zidentyfikowała, a po drugie wdrożyła, wszystkie ze swoich zobowiązań dotyczących zgodności.

4 Jak jednostka certyfikująca powinna auditować EMS z uwzględnieniem zgodności z prawem

- 4.0.1. Jednostka certyfikująca, poprzez proces oceny dla potrzeb certyfikacji, powinna dokonać oceny zgodności organizacji z wymaganiami ISO 14001:2015 odnoszącymi się do zgodności z prawem i nie powinna wydać certyfikatu do czasu wykazania zgodności, biorąc po uwagę wymagania opisane w punkcie 4.

Po certyfikacji, kolejne audyty w nadzorze i ponownej certyfikacji prowadzone przez jednostkę certyfikującą powinny być spójne z powyższą metodyką auditowania biorąc pod uwagę rozważania opisane w podpunktach 4.0.4 oraz 4.0.5.

- 4.0.2. Jeśli chodzi o zachowanie równowagi pomiędzy przeglądem dokumentacji i zapisów w biurze a oceną wdrożenia EMS podczas auditu w miejscu prowadzenia działalności (np. przejście po zakładzie, auditu obszarów roboczych), jednostka certyfikująca powinna zapewnić przeprowadzenie stosownego auditu skuteczności EMS .

- 4.0.3. Formuła określająca tę proporcję nie została określona, ponieważ sytuacja w każdej organizacji jest odmienna. Jednakże istnieją pewne oznaki przeznaczania zbyt dużej ilości czasu auditowego na przegląd w biurze. Może to prowadzić do nieodpowiedniej oceny skuteczności EMS w odniesieniu do kwestii związanych ze zgodnością z prawem oraz, w konsekwencji, do przeoczenia niesatysfakcjonujących efektów działalności, powodując spadek zaufania zainteresowanych stron do procesu certyfikacji.

Jednostka certyfikująca powinna zapewnić, poprzez stosowny program nadzoru, utrzymywanie zgodności podczas cyklu certyfikacji, zazwyczaj przez okres trzech lat. Auditorzy jednostki certyfikującej powinni zweryfikować zarządzanie zobowiązaniami dotyczącymi zgodności w oparciu o wykazane wdrożenie systemu, a nie polegać wyłącznie na planowanych lub oczekiwanych wynikach.

- 4.0.4. Organizacja, która nie jest w stanie za pomocą kluczowych elementów, omawianych poniżej, wykazać początkowej lub bieżącej realizacji zobowiązań dotyczących zgodności, nie powinna być certyfikowana przez jednostkę certyfikującą jako spełniająca wymagania ISO 14001:2015 lub jej certyfikacja nie powinna być utrzymywana.

- 4.0.5. Rozmyślna lub trwała niezgodność powinna być uważana za poważne naruszenie zawartego w polityce zobowiązania do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności. Taka sytuacja powinna wykluczać certyfikację lub być podstawą do zawieszenia lub cofnięcia certyfikatu zgodności z ISO 14001.

W kolejnych punktach niniejszego dokumentu zidentyfikowano uzasadnione oczekiwania wobec jednostki certyfikującej oceniającej EMS pod względem zgodności z prawem.

4.1 Zobowiązanie do zgodności z prawem zawarte w polityce środowiskowej (punkt 5.2 d)

- 4.1.1. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy wszystkie poniższe punkty zostały zademonstrowane w odniesieniu do deklaracji polityki środowiskowej organizacji:

- 1) polityka istnieje;
- 2) polityka spełnia wymagania podpunktu 5.2 ISO 14001:2015, a w szczególności:
- 3) zawiera zobowiązanie do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności;

- 4) zawiera zobowiązanie do ochrony środowiska, włączając zapobieganie zanieczyszczeniom,
- 5) jest zakomunikowana pracownikom i innym osobom pracującym dla organizacji lub w jej imieniu, jest dostępna zainteresowanym stronom
- 6) jest określona, wdrożona i wspierana przez najwyższe kierownictwo; oraz
- 7) jest poddawana okresowym przeglądom zarządzania pod względem jej stosowności, adekwatności i skuteczności.

4.2 Identyfikacja i dostęp do wymagań prawnych (punkty 4.2 oraz 6.1.3)

- 4.2.1. Jednostka certyfikująca powinna ustalić czy organizacja w skuteczny sposób określiła potrzeby i oczekiwania zainteresowanych stron, w szczególności tych, które stają się zobowiązaniami dotyczącymi zgodności (ISO 14001:2015, podpunkt 4.2. c). Oznacza to, że jednostka certyfikująca skutecznie potwierdziła, że organizacja ma pełną wiedzę na temat różnych organów, które stanowią zobowiązania dotyczące zgodności dla organizacji (np. administracja europejska, krajowa (Ministerstwo Środowiska) i regionalna¹).
- 4.2.2. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy organizacja zidentyfikowała i ma dostęp do wszystkich mających zastosowanie specyficznych wymagań prawnych odnoszących się do jej aspektów środowiskowych, które zostały ustanowione przez te zainteresowane strony.
- 4.2.3. Dodatkowo jednostka certyfikująca powinna zweryfikować, czy identyfikacja tych wymagań prawnych jest utrzymywana poprzez okresowy ich przegląd (ISO 14001:2015, podpunkt 9.3. b), w celu identyfikacji nowych lub zmienionych wymagań i wdrożenia stosownych zmian w EMS.
- 4.2.4. Jednostka certyfikująca powinna zweryfikować, czy dokonana przez organizację identyfikacja i dostęp do mających zastosowanie wymagań prawnych są kompletne. Jednostka certyfikująca nie jest odpowiedzialna za uznanie zidentyfikowanych wymagań prawnych jako kompletnych lub wyczerpujących. Wyłączną odpowiedzialność za to ponosi organizacja.
- 4.2.5. Zespoły audytujące jednostki certyfikującej powinny być kompetentne i posiadać stosowną wiedzę w zakresie mających zastosowanie wymagań prawnych dotyczących lokalizacji organizacji oraz jej aspektów środowiskowych, w celu rozpoznania błędów lub przeoczeń oraz jakichkolwiek uchybień w dostępie do wymagań prawnych zidentyfikowanych przez organizację.

4.3 W jaki sposób wymagania prawne odnoszą się do aspektów środowiskowych organizacji (punkt 6.1.3)

- 4.3.1. Jednostka certyfikująca powinna ocenić, czy:

¹ W warunkach polskich przykładem może być marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz, prezydent miasta.

- 1) organizacja określiła w jaki sposób wymagania prawne odnoszą się do jej aspektów środowiskowych;
 - 2) wzięto pod uwagę te wymagania prawne przy ustanawianiu, wdrażaniu i utrzymywaniu EMS oraz późniejszych działaniach związanych z nadzorem.
- 4.3.2. Biorąc pod uwagę ryzyka dla organizacji audit powinien wykazać, że wymagania prawne zostały skutecznie uwzględnione poprzez:
- ocenę zweryfikowanych dowodów dotyczących wymagań prawnych organizacji, włączając (ale nie ograniczając się do tego) udokumentowane informacje, zapisy, bezpośrednie obserwacje i wywiady,
 - wyciągnięcie wniosków czy wyniki (prowadzonego przez organizację monitorowania i nadzoru) wskazują na to, że wszystkie zobowiązania dotyczące zgodności (w tym wymagania prawne) są objęte zarządzaniem.
- 4.3.3. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy EMS zapewnia spełnianie zobowiązań dotyczących zgodności (tj. zgodność z prawem). Można to osiągnąć poprzez ścieżki audytowe rozpoczynającą się od bezpośredniej oceny w miejscu prowadzenia działalności obejmującej działania operacyjne i otoczenie, a następnie próbując znaczące aspekty środowiskowe i dochodząc przez EMS do określonych wymagań prawnych, albo na odwrót, próbując wymagania prawne i dochodząc przez EMS do znaczących aspektów środowiskowych. Jednostka certyfikująca powinna potwierdzić (jako część swojego auditu), że mechanizmy monitorowania i nadzoru organizacji były skutecznie wdrożone i mają istotny udział w efektach działalności wynikających ze zobowiązań dotyczących zgodności.

4.4 Cele środowiskowe i planowanie ich osiągnięcia (punkt 6.2)

- 4.4.1. Cele środowiskowe i planowanie ich osiągnięcia są ustanawiane i wdrażane w celu poprawy środowiskowych efektów działalności organizacji w zakresie wykraczającym poza zagadnienia zgodności z prawem lub w obszarach, w których brak jest wymagań prawnych (np. zużycie energii w produkcji lub aspekty związane z produktem).
- 4.4.2. Cele środowiskowe mogą być także narzędziem polityki środowiskowej dla zarządzania ryzykiem środowiskowym związanym z niespełnieniem wymagań prawnych. Na przykład, w przypadku braku zgodności z przyszłymi wymaganiami prawnymi lub wystąpienia odizolowanej lub sporadycznej niezgodności z obowiązującymi wymaganiami prawnymi, właściwym sposobem usunięcia tych niezgodności w sposób nadzorowany i uporządkowany może być planowanie osiągnięcia celów środowiskowych. Jednak wykorzystywanie ogólnych celów środowiskowych dla osiągania zgodności z wymaganiami prawnymi z dużym prawdopodobieństwem nie zapewni zgodności z normą.
- 4.4.3. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy cele środowiskowe i plany ustanowione, wdrożone i utrzymywane w ramach EMS uwzględniają aktualne wymagania prawne i zmieniające się okoliczności zidentyfikowane w przeglądzie zarządzania (ISO 14001:2015, podpunkt 9.3).

4.5 Planowanie i nadzór nad działaniami operacyjnymi (punkt 8.1)

- 4.5.1. Nadzór nad działaniami operacyjnymi jest fundamentalną częścią zarządzania organizacją i jej emisjami do środowiska oraz ma bezpośredni wpływ na osiągnięcie zgodności z prawem.
- 4.5.2. Jednostka certyfikująca powinna zweryfikować czy organizacja zidentyfikowała i zaplanowała swoje operacje, które są związane z działaniami odnoszącymi się do ryzyk i szans oraz tymi, które są związane z osiągnięciem jej celów środowiskowych zgodnie ze zobowiązaniem polityki do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności.

Zaleca się aby proces(-y) regulowały sytuacje, w których ich brak mógłby prowadzić do odstępstwa od zgodności z prawem oraz definiowały kryteria operacyjne spójne ze zgodnością z prawem.

- 4.5.3. Jednostka certyfikująca powinna zweryfikować czy organizacja utrzymuje stosowne udokumentowane informacje dla wykazania, że procesy są realizowane w taki sposób jak zaplanowano.
- 4.5.3. Zaleca się, aby te procesy uwzględniały informowanie dostawców, w tym podwykonawców, o mających zastosowanie wymaganiach.

4.6 Monitorowanie, pomiary, analiza i ocena (punkt 9.1.1)

- 4.6.1. Zaleca się, aby monitorowanie i pomiary umożliwiały organizacji informacje niezbędne do oceny zgodności z prawem, dlatego też audit tego obszaru jest ważny dla zgodności z prawem. Wyniki monitorowania i pomiarów dostarczają danych do oceny zgodności (podpunkt 9.1.2) oraz działań korygujących (podpunkt 10.2).
- 4.6.2. W przypadku wykrycia niezgodności z prawem organizacja powinna podjąć natychmiastowe działania korygujące (w tym analizę przyczyn źródłowych, korekcję oraz działania zapobiegające jej powtórzeniu), które mogą polegać na natychmiastowym poinformowaniu organów ochrony środowiska w zależności od konkretnych wymagań prawnych i wagi niezgodności.
- 4.6.3. Jednostka certyfikująca powinna poddać auditowi czy podjęte działania korygujące oraz, jeśli to konieczne, działania zapobiegające jej powtórzeniu, są skuteczne i wykonane w odpowiednim czasie odpowiednio do rodzaju niezgodności i znaczenia jej wpływu na środowisko.

4.7 Ocena zgodności z prawem (punkt 9.1.2)

- 4.7.1. Wymaga się, aby auditorzy jednostki certyfikującej auditowali zgodność EMS z wymaganiami ISO 14001:2015. Nie jest wymagane, aby auditorzy przeprowadzili bezpośrednią ocenę zgodności z prawem, ponieważ zgodnie z tym podpunktem normy wymaganie to dotyczy organizacji. Nie jest też wymagane, aby auditor jednostki certyfikującej przeprowadzał audit zgodności z prawem, który jest raczej zadaniem organów ochrony środowiska lub auditora/inspektora specjalnie zaangażowanego w tym celu.
- 4.7.2. Zapewnienie prowadzenia okresowej oceny zgodności z wszystkimi zobowiązaniami dotyczącymi zgodności, dokumentowanie tej oceny oraz świadomość swojego statusu zgodności jest elementem EMS, za który odpowiada organizacja. Oczekuje się, że EMS, certyfikowany jako spełniający wymagania ISO 14001:2015, zapewni określenie statusu zgodności organizacji.

- 4.7.3 Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy organizacja ustanowiła niezbędne procesy, dokonała pełnej oceny swojej zgodności z każdym mającym zastosowanie wymaganie prawnym oraz czy odpowiednio udokumentowała wyniki tej oceny. Zaleca się, aby kluczowym elementem auditu w tym obszarze były kompetencje osób prowadzących ocenę zgodności w odniesieniu do wymagań prawnych oraz wykorzystanie tych kompetencji (więc podpunkt 7.2 normy ISO 14001:2015, pośrednio dotyczy także zgodności z prawem).
- 4.7.4. Jednostka certyfikująca powinna auditować skuteczność oceny zgodności poprzez:
- 1) sprawdzenie ustalania zgodności dokonanego przez organizację na przykładach określonych wymagań prawnych;
 - 2) poszukiwanie dowodów zgodności lub niezgodności podczas innych działań sprawdzających (ocen na miejscu i auditu nadzoru operacyjnego itp.);
 - 3) sprawdzanie, czy ocena zgodności dokonana przez organizację objęła wszystkie zidentyfikowane wymagania prawne;
 - 4) weryfikację zdolności organizacji do wykonania oceny (kompetencje zaangażowanego personelu, zakres oceny w stosunku do działalności organizacji itd.).
- 4.7.5 Zgodność oceny organizacji z normą i status zgodności z prawem można określać korzystając z wielu źródeł, w tym z obserwacji na miejscu, raportów dotyczących określonych przypadków niezgodności, raportów organów ochrony środowiska oraz informacji uzyskanych w przeglądzie zarządzania, zgodnie z podpunktem 9.3 normy ISO 14001:2015. Jest mało prawdopodobne, że którekolwiek z tych źródeł samodzielnie dostarczy wystarczających obiektywnych dowodów, ale ich kombinacja (np. krzyżowa weryfikacja informacji z tych źródeł) może zapewnić wymagany poziom pewności.
- 4.7.6 Podczas ocen certyfikacyjnych jednostka certyfikująca może zastosować techniki zarządzania ryzykiem w celu próbkowania elementów EMS oraz skupić się na tych aspektach środowiskowych, które mają znaczące konsekwencje dla zgodności organizacji z prawem (np. obszary, które mogłyby spowodować znaczne kary finansowe, kary pozbawienia wolności dla przedstawicieli kierownictwa różnych szczebli oraz mające wpływ na kwestie związane z zainteresowanymi stronami lub problemy w komunikacji).

4.8 Niezgodności i działania korygujące (punkt 10.2)

- 4.8.1. Zaleca się, aby organizacja wykazała, że wykorzystując swój EMS jest zdolna do usunięcia niezgodności w sposób nadzorowany i uporządkowany.
- 4.8.2. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy organizacja właściwie zarządza działaniami korygującymi i niezgodnościami z prawem w ramach EMS. Jeżeli tego nie stwierdzi, zaleca się, aby jednostka certyfikująca zwróciła uwagę na ogólną skuteczność EMS i jego zdolność do wspierania polityki środowiskowej oraz celów i zadań organizacji.
- 4.8.3. Zaleca się, aby działania korygujące podjęte przez organizację były dostosowane do wagi niezgodności. Tam, gdzie skala niezgodności przewyższa zdolność organizacji do jej skorygowania, zaleca się, aby bezzwłocznie powiadomić o niezgodności organy ochrony środowiska i uzgodnić działania konieczne do przywrócenia zgodności (np. plan działania) oraz złagodzenia szkodliwości dla środowiska.

- 4.8.4. Jednostka certyfikująca powinna auditować opisaną wyżej sytuację co najmniej pod kątem zgodności z podpunktami 6.1.3 oraz 9.1.2 normy ISO 14001:2015. Wpływ takiej sytuacji na zasadność certyfikacji powinien być analizowany pod kątem poziomu ryzyka środowiskowego w ocenie jednostki certyfikującej i wartości certyfikatu dla zainteresowanych stron.
- 4.8.5. Jeżeli niezgodność z prawem zaistniała w czasie ważności certyfikatu, jednostka certyfikująca powinna uzyskać pewność, że działania korygujące podjęte przez organizację są wystarczające, aby spełnić oczekiwania zainteresowanych stron. Jest to możliwe np. poprzez potwierdzenie posiadania przez organizację udokumentowanej zgody organów ochrony środowiska na wdrożenie uzgodnionego planu działań korygujących nakierowanego na przywrócenie pełnej zgodności, co może zostać uznane za spełnienie zawartego w polityce środowiskowej zobowiązania organizacji dotyczącego zgodności. W przypadku rozmyślnej lub trwałej niezgodności należy sięgnąć do p. 4.0.5.

4.9 Audit wewnętrzny (punkt 9.2)

- 4.9.1. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy w ramach auditów wewnętrznych organizacja ocenia realizację zobowiązania do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności odnoszących się do aspektów środowiskowych organizacji.
- 4.9.2. Oczekuje się, że auditowanie przez jednostkę certyfikującą auditu wewnętrznego organizacji obejmuje wszystkie kwestie zidentyfikowane w niniejszym dokumencie.
- 4.9.3. Jednostka certyfikująca powinna upewnić się, czy w auditach wewnętrznych jest oceniany zakres, w jakim organizacja oceniła swój status zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi, oraz że proces(y) identyfikacji tych wymagań jest skuteczny i rzetelny.
- 4.9.4. Wynik auditu wewnętrznego nie stanowi samodzielnie źródła informacji dotyczących oceny zgodności z prawem (podpunkt 9.1.2). Audit wewnętrzny skupia się na zgodności EMS z normą oraz jego właściwym wdrożeniu i utrzymywaniu.

Audit wewnętrzny nie powinien być mylony z auditem zgodności z prawem lub oceną zgodności, których wykonanie organizacja może zlecić niezależnie. Wyniki auditów zgodności z prawem mogą dostarczyć danych wejściowych do oceny zgodności z prawem wykonanej zgodnie z podpunktem 9.1.2 normy ISO 14001:2015 oraz, w dalszej kolejności, do przeglądu zarządzania.

4.10 Przegląd zarządzania (punkt 9.3)

- 4.10.1. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy organizacja włączyła wyniki ocen zgodności (podpunkt 9.1.2.) do swoich przeglądów zarządzania. Ma to zapewnić, że najwyższe kierownictwo jest świadome ryzyk związanych z potencjalnymi lub stwierdzonymi niezgodnościami oraz podjęło stosowne działania w celu spełnienia przez organizację zobowiązań dotyczących zgodności.
- 4.10.2. Jednostka certyfikująca powinna ustalić, czy w przeglądzie zarządzania organizacji uwzględniono wszystkie zmieniające się okoliczności, w tym zmiany potrzeb i oczekiwań zainteresowanych stron, włączając zobowiązania dotyczące zgodności.

5 Kryteria zgodności dla decyzji w sprawie certyfikacji

- 5.1 Zainteresowane strony wymagają od organizacji deklarującej zgodność z normą EMS pełnej zgodności z prawem. Postrzegana wartość akredytowanej certyfikacji w tym obszarze jest ściśle związana z osiągniętą satysfakcją zainteresowanych stron w odniesieniu do zgodności z prawem.
- 5.2 Organizacja powinna potrafić wykazać, że osiągnęła zgodność z wymaganiami prawnymi dotyczącymi środowiska poprzez własną ocenę zgodności przeprowadzoną przed wydaniem certyfikatu przez jednostkę certyfikującą.
- 5.3 W przypadku, w którym organizacja może nie spełniać warunku zgodności z prawem zaleca się, aby była w stanie przedstawić udokumentowane porozumienie z organami ochrony środowiska dotyczące planu osiągnięcia pełnej zgodności. Zaleca się, aby skuteczna realizacja tego planu była uznawana za priorytet w ramach systemu zarządzania.
- 5.4 W wyjątkowych przypadkach jednostka certyfikująca może wydać w takiej sytuacji certyfikat, lecz powinna zażądać obiektywnego dowodu dla potwierdzenia, że EMS jest zdolny zapewnić wymaganą zgodność w wyniku pełnej realizacji wyżej wymienionego udokumentowanego porozumienia.
- 5.5 Uwzględniając wymagania ISO/IEC 17021-1, podpunkt 9.4.8.3 a) oraz zamierzone wyniki jednoznacznie określone w ISO 14001:2015, jednostka certyfikująca powinna zapewnić, że w raporcie z auditu znajduje się stwierdzenie dotyczące zgodności z normą i skuteczności EMS organizacji łącznie z podsumowaniem dowodów dotyczących zdolności EMS do realizacji zobowiązań dotyczących zgodności.

6 Podsumowanie

- 6.1 Akredytowana certyfikacja EMS oznacza zgodność z wymaganiami ISO 14001:2015 włączając w to wykazywane i skuteczne zobowiązanie do spełniania zobowiązań dotyczących zgodności.
- 6.2 Nadzorowanie zgodności prawnej przez organizację jest ważną składową oceny EMS, a odpowiedzialność za ten nadzór ponosi organizacja.
- 6.3 Należy podkreślić, że auditorzy jednostki certyfikującej nie są inspektorami organów ochrony środowiska. Zaleca się, aby nie formułowali „oświadczeń” lub „deklaracji” dotyczących zgodności z prawem. Tym niemniej powinni oni „weryfikować sposób oceny zgodności z prawem” w celu zbadania zgodności z ISO 14001:2015.
- 6.4 Akredytowana certyfikacja EMS, potwierdzająca spełnianie wymagań ISO 14001:2015, nie może być odbierana jako pełna i ciągła gwarancja zgodności z prawem, gdyż żadna certyfikacja lub system prawny nie mogą zagwarantować nieprzerwanej zgodności z prawem. Nie zmienia to faktu, że EMS jest sprawdzonym i skutecznym narzędziem do osiągnięcia i utrzymywania zgodności z prawem oraz dostarcza najwyższemu kierownictwu stosownych i aktualnych informacji dotyczących statusu zgodności organizacji.
- 6.5 ISO 14001:2015 wymaga zobowiązania do zgodności ze swoimi zobowiązaniami dotyczącymi zgodności. Zaleca się, aby organizacja potrafiła przed wydaniem certyfikatu przez jednostkę certyfikującą wykazać w oparciu o swoją własną ocenę zgodności, że może spełnić zobowiązania dotyczące zgodności.
- 6.6 Certyfikacja EMS na zgodność z wymaganiami ISO 14001:2015 potwierdza, że system zarządzania środowiskowego wykazuje skuteczność w realizowaniu zobowiązań zawartych w polityce, w tym spełnianie zobowiązań dotyczących zgodności, oraz daje podstawę i wsparcie dla ciągłej zgodności organizacji z prawem.

6.7 Aby utrzymać zaufanie zainteresowanych stron do powyższych atrybutów akredytowanej certyfikacji EMS, jednostka certyfikująca powinna zapewnić, że system *wykazuje skuteczność* przed wydaniem certyfikatu, utrzymaniem lub przedłużeniem jego ważności.

6.8 EMS może spełniać rolę narzędzia w dialogu pomiędzy organizacją a właściwymi organami ochrony środowiska oraz tworzyć fundament partnerstwa opartego na zaufaniu, zastępując historyczną, opartą na przeciwnych interesach relację „my i oni.”

Organizacje posiadające akredytowany certyfikat zgodności z ISO 14001:2015 powinny zasługiwać na zaufanie ze strony organów ochrony środowiska i społeczeństwa oraz powinny być postrzegane jako zdolne do ciągłego i rzetelnego zarządzania swoją zgodnością z prawem.

Załącznik 1 – Słownik

Terminologia stosowana w niniejszym dokumencie:

„EMS” jest stosowany dla oznaczenia systemu zarządzania środowiskowego spełniającego wymagania ISO 14001:2015;

„jednostka certyfikująca” oznacza jednostkę oceniającą zgodność (CAB), która prowadzi usługi oceny zgodności w odniesieniu do ISO 14001:2015;

„akredytacja” oznacza atestację prowadzoną przez stronę trzecią dotyczącą jednostki oceniającej zgodność, służącą formalnemu wykazaniu jej kompetencji do wykonywania określonych zadań w zakresie oceny zgodności. W tym przypadku potwierdzenie, że jednostka certyfikująca spełnia wymagania ISO/IEC 17021-1.

„wymagania prawne” oznaczają mające zastosowanie wymagania prawne odnoszące się do aspektów środowiskowych organizacji i związanych wpływów. Patrz także ISO 14001:2015, 3.2.9. „Zobowiązania dotyczące zgodności” jako termin obejmujący wymagania prawne.

„zgodność” oznacza zgodność EMS organizacji z wymaganiami ISO 14001:2015 lub zgodność jednostki certyfikującej z ISO/IEC 17021-1³ w powiązaniu z mającymi zastosowanie dokumentami obowiązkowymi IAF (International Accreditation Forum).

Załącznik 2 – Dokumenty powołane

- 1 ISO 14001:2015 – Environmental management systems - Requirements
- 2 Informacje nt. IMPEL (Europejskiej Sieci dla wdrażania i egzekwowania wymagań prawnych dotyczących środowiska są dostępne na stronie www.impel.eu)
- 3 ISO/IEC 17021-1 Conformity assessment -- Requirements for bodies providing audit and certification of management systems -- Part 1: Requirements
- 4 ISO/IEC 17021-2 Conformity assessment -- Requirements for bodies providing audit and certification of management systems -- Part 2: Competence requirements for auditing and certification of environmental management systems